

DOSYA:

**DOLAPDERE'DE
NELER OLUYOR?**

MAXİM CALUJAC

SÖYLEŞİ:

L.E.FT

**YOSHICHIKA
TAKAGI**

**1950'LERDE
NAMIK KEMAL
MAHALLESİ**

SIGURD LARSEN

METRODA SANAT

**İNTERNETİN
ARKA BAHÇESİ**

**DİJİTAL MEKANDA
EMPATİ VE HAFIZA**



İçindekiler

335

Ekim 2019



Dosya 60.



6 Öngörünüm

Görmeyen mi Olur, Yoksa Yazmayan mı?

8 Haber / Ürün

16 Haber / Sanat

20 Haber / Mimarlık

24 Gündem / Sanat

**“Crossing Lines, Constructing Home”:
Çağdaş Sanatta Yurtsuzluk ve Aidiyet**

28 Gündem / Sanat

**“Into the Night”:
Modern Sanatta Kabareler ve Kulüpler**

32 Gündem / Fotoğraf

**Ludwig Windstosser:
Savaş Sonrası Modern Fotoğraf**

36 Gündem / Mimarlık

**CCA’de “İkinci Yaşam”
Kaçışın Mimarisi**

40 Gündem / Mimarlık

Norveç Peyzajı: Her Yerde Aramak

42 Ağacın İzinde

MEF FADA Tasarla ve Yap! Stüdyosu

MEF Üniversitesi’nde 2015 yılından bu yana sürdürülen ve hem mimarlık, hem de

iç mimarlık bölümlerinin ders programında yer alan “MEF FADA Tasarla ve Yap! Stüdyosu”, fakültenin her iki bölümünün birinci sınıfı tamamlayan öğrencilerine, mimarlık eğitiminin ve stüdyonun ayrılmaz bir parçası olan yaparak öğrenme deneyimi sağlıyor.

46 Söyleşi

**L.E.FT Mimarlık Pratiği:
Antroposen Çağında Ortadoğu’da Mimarlık**

L.E.FT bir mimari tasarım bürosu. Makram el Kadi ve Ziad Jamaledine, 2005 yılında New York’ta kurdukları bu ofislerini bugün Beyrut’ta da sürdürüyorlar. Pratikleri geniş anlamda kültürel ve siyasi üretimin yapıları çevreye etkisi üzerine odaklanıyor. Mimarlar Suriye, Lübnan, Kuveyt, Suudi Arabistan ve New York’ta konut ve kültür binaları tasarlıyorlar. Pelin Tan’ın metni...

54 Mimar

**Maxim Calujac
Moldova**

Maxim Calujac, Moldova’nın son kuşak mimarlarından. Kişinev’de Moldova Teknik Üniversitesi’nden mezun olan Calujac; grafik tasarımcı, şehir planı ve peyzaj mimarından oluşan çekirdek ekibiyle 2009 yılından bu yana Moldova’nın yanısıra Letonya, Rusya, İtalya, Ukrayna ve Romanya’da da proje üretti.

ARREDAMENTO
MİMARLIK

YAYIN

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Banu BİNAT

Yayın Koordinatörü

Uğur TANYELİ

İletişim Koordinatörü

Neslihan ŞİK

Editör

Sibel SENYÜCEL

Yardımcı Editör

K. Bilge ERDEM

Neslihan İMAMOĞLU

Grafik Uygulama

Gül DÖNMEZ

İletişim ve Reklam

Müşteri İlişkileri Yönetmeni

Teoman COŞKUN

Müşteri Temsilcisi

Ayşegül TUĞTEPE

teoman@binatdanismanlik.com

Tel: 0212 259 90 79

ISSN 2536-4952

Sayı 335 Ekim 2019

Fiyatı 24 TL

Ulusal Süreli Yayın

Aylık Mimarlık ve Tasarım Kültürü Dergisi



L.E.FT Mimarlık Pratiği
46.



Yoshichika Takagi
74.



CannonDesign 82.



Sigurd
Larsen
90.



1950'lerde Ankara 98.

Dijital
Mekanda
Empati ve
Toplum
Hafızası
104.



Kamusal Alanda Birliktelik
109.



60 Dosya

Dolapdere'de Neler Oluyor? Sanatla Dönüşmek

Sanatın dönüştürücü gücünden söz etmek malumu ilan sayılır. İstanbul'da Dolapdere son birkaç yılda böyle bir dönüşüm yaşıyor. Oraya yerleşen birkaç sanat kurumu eski bir küçük imalat ve yoksulluk bölgesinin dönüşümüne büyük katkı sağladılar. Bölgenin sanatın kentsel dönüşüm gücünü ve sonuçlarını İstanbul özelinde gözlemlemek için bir laboratuvar olacağı da iddia edilebilir. Dosya Arter, Dirimart, Evliyagil, Gaia ve Pilevneli'yi ele alıyor. Onları kurumsal ve mimari anlamda tanıtmayı deniyor.

74 Mimar

Yoshichika Takagi Üç Konut

2005 yılında Sekkei-sha inc.'i kuran Japon mimar Yoshichika Takagi, 2012 yılından itibaren Yoshichika Takagi + associates ile mimarlık pratiğini sürdürüyor. Takagi'nin henüz Japonya ile sınırlı üretimi, çağdaş deneysel mimarlık bağlamında dikkat çekici nitelikteki az sayıda konut yapısından oluşuyor.

82 Mimarlık

CannonDesign

Kurumsal Müşteriye Kurumsal Hizmet ABD'li CannonDesign, 1945'ten bu yana mimar, mühendis ve endüstri uzmanlarından oluşan 100'ün üzerinde çalışanıyla eğitim

ve sağlık sektörleri ile kurumsal müşterilere küresel ölçekte hizmet veren bir planlama ve tasarım firması.

90 Mimarlık

Küçük Ölçeğin Ustası: Sigurd Larsen Berlin

Danimarkalı mimar ve mobilya tasarımcısı Sigurd Larsen, 2010 yılından bu yana Berlin'deki stüdyosunda mimari proje üretiminin yanında Almanya, Danimarka ve ABD'de tasarım firmaları için mobilya tasarlıyor.

98 Mimarlık Tarihi

1950'lerde Ankara: Namık Kemal Mahallesi'nde Gündelik Hayat

1946-1975 yılları arasında Namık Kemal Mahallesi'nde yaşamış olan mimar Nihal Çetintürk ile yapılan söyleşi onun özellikle 1950'li yıllardaki Namık Kemal Mahallesi'ne ait çocukluk anılarının bir derlemesi. Aslı Paköz'den Türkiye'de fiziksel çevreye ilişkin anıları içeren dar repertuara bir katkı.

103 Düşünce

İnternetin Arka Bahçesi

"Dijital dünya içinde bir arayüzde yapılagelen her türlü pırıltılı, tasarlanmış görüntünün bir arka bahçesi, arka yüzü mü var? Bu arkada olup bitenler ne kadar tasarlanmış, ne kadar insan odaklı ya da ne kadar sadece müşteri

odaklı değil?" Hümanur Bağlı böyle sorular soruyor.

104 Düşünce

Dijital Mekanda Empati ve Toplum Hafızası

Dijital mekanın fiziksel mekanın önüne geçtiği günümüz hayat tarzında, dijital mekan birlikte yaşayabileceğimiz bir toplum yaratabilir mi? Dijital mekan toplumsal hafızamızı oluşturabilir veya ona katkıda bulunabilir mi? Daha da önemlisi, dijital mekan toplumda empati oluşturabilir mi? Nil Tuzcu ve Çağrı Hakan Zaman'ın yazısı.

109 Sanat

Çağdaş Sanat ile Mimarlık: Kamusal Alanda Birliktelik

Metro istasyonlarının sanat ürünleriyle donatılması 1930'larda Moskova metrosunda gündeme geldi. Bugünse dünyanın pek çok yerinde artık propaganda amaçlı olmayan ve mekanı zenginleştirmeyi öngören bir sanat-mimarlık buluşmasına tanıklık ediliyor. Seyrantepe-Alibeyköy Cep Otogarı Raylı Sistem Hattı'nın istasyonları için hazırlanan proje. Efe Korkut Kurt'un metni ile....

112 Yayın

Designing Change: Professional Mutations in Urban Design 1980-2020; Milletin Mimarisi; Aisthesis: Sanatın Estetik Rejiminden Sahneler.

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Ali Cengizkan (TED Üniversitesi)

Prof.Dr. Arzu Erdem (Kadir Has Üniversitesi)

Prof.Dr. Arda İnceoğlu (MEF Üniversitesi)

Prof.Dr. Ayşen Savaş (ODTÜ)

Prof.Dr. Ayşe Şentürer (İTÜ)

Prof.Dr. Uğur Tanyeli (İstanbul Şehir Üniversitesi)

Prof.Dr. Ahmet Tercan (MSGSÜ)

Dergi Konsept Tasarımı

Emre ÇIKINOĞLU, BEK Tasarım

Kapak Tasarımı

Bülent ERKMEN

Kapak Prodüksiyon

BEK Tasarım

Kapak Fotoğrafı

Bülent ERKMEN

Kapak Uygulama

Bariş AKKURT, BEK Tasarım

Baskı: 12.matbaa

Nato Caddesi 14/1 Seyrantepe

Kağıthane / İSTANBUL

Tel: 0212 281 25 80

Sertifika No: 33094

Yönetim: Binat İletişim & Danışmanlık

Barbaros Bulvarı, Dörtüzlü Çeşme Sokak,

Güneş Apartmanı, No:2 D:7 Kat:6 34353

Beşiktaş / İSTANBUL

Telefon: +90 212 259 90 79

E-posta: info@binatdanismanlik.com

Abonelik ve Dağıtım

Sinem YILMAZ

abone@binatdanismanlik.com

Tel: 0212 259 90 79

www.arredamentomimarlik.com

www.binatdanismanlik.com

Arredamento Mimarlık Dergisi'nde yayınlanan yazılardan alıntı yapmak kaynak belirtmek koşuluyla serbesttir. Yazılardaki düşünceler yazarlarına ait olup Arredamento Mimarlık Dergisi'ni bağlamaz. Reklamlar reklam verenin sorumluluğundadır. Arredamento Mimarlık Dergisi reklamlarda verilen bilgilerden dolayı sorumlu tutulamaz.



BİNAT İLETİŞİM
& DANIŞMANLIK

1950'lerde Ankara: Namık Kemal Mahallesi'nde Gündelik Hayat

1946-1975 yılları arasında Namık Kemal Mahallesi'nde yaşamış olan mimar Nihal Çetintürk ile yapılan söyleşi onun özellikle 1950'li yıllardaki Namık Kemal Mahallesi'ne ait çocukluk anılarının bir derlemesi. Türkiye'de fiziksel çevreye ilişkin anıları içeren dar repertuara bir katkı.



1 Nihal Çetintürk ve Aslı Paköz, Temmuz 2018.
2 Nihal Çetintürk ilkökul 2. sınıfta, sınıf öğretmeni Mebuse Birgivi ve sınıf arkadaşları ile Namık Kemal Okulu'nun bahçesinde (arkada Namık Kemal Mahallesi 3. Cadde binaları görünüyor), Nisan 1952 (Fotograf: Nihal Çetintürk Arşivi).

Aslı Paköz ■ Türkiye'de inşa edilen ilk memur mahallesi olan Namık Kemal¹ (diğer adıyla Saraçoğlu) Mahallesi'nin korunması son yıllarda sıkça gündeme geldi. Bu mahallenin altına katlı otopark yapılmasını öngören imar planı, geçen aylarda Mimarlar Odası Ankara Şubesi'nin çabaları sonucu iptal edildi. Sözkonusu mahalleyle ilgili pek çok bilimsel çalışma mevcut. Bu yazı ise, 1946-1975 yılları arasında Namık Kemal Mahallesi'nde yaşamış olan mimar Nihal Çetintürk² ile yapılan söyleşinin; Çetintürk'ün özellikle 1950'li yıllardaki Namık Kemal Mahallesi'ne ait çocukluk anılarının bir derlemesi:

Namık Kemal Mahallesi, Cumhuriyetin ilk döneminin yetiştirdiği, kültürlü ama yeni göreve başlamış genç memurları, uygun fiyata iyi bir ortamda yaşatmak amacıyla yapılmış, 450 hanelik bir yerdi. Lojmanda kalmak için aileden herhangi birinin üstüne kayıtlı bir evin olmaması şartı vardı. Kira

bedeli maaştan kesilirdi, emekli ya da tayin olanların bir ay içinde lojmandan ayrılması gerekirdi. Lojmanda kalanlar arasında hiyerarşi yoktu, mesela üst katta yüzbaşı alt katta paşa oturabiliyordu. Belki sayı olarak kontenjan vardı ama kimin nerede oturacağı belirlenmemişti. Her meslekten, her bakanlıktan insanlar vardı; subay, polis, sivil polis, hariciyecisi. 1975'lerden sonra lojmandan çıkanların yerine genel müdürler, müsteşarlar geçmeye başladı.

Lojmanlar genellikle 2-3 katlı ve az sayıda 4 katlı binalardan oluşuyor. Dairelerin planları birbirinden farklı, aynı binadaki daireler bile kendi içinde değişiyor. Bizim daire; 3. Cadde, 14 numaralı apartmanda bulunan 3 numaralı, balkonsuz daireydi. Aslında daireye taşındığımız 1946 sonbaharında lojman tam olarak bitmemiş ama devlet bitmek üzere olan evlerden birini aileme tahsis etmiş³. Ailem daireyi görmeye gittiğinde inşaat devam ediyormuş, taşındığımızda da dairede halen eksikler varmış. Bu yüzden orada geçirdiğimiz ilk kış soba yakarak ısınmışız, bir yıl sonra 1947'de ise bizim evin bulunduğu kanadın merkezi ısıtma sistemi çalışmaya başlamış. Bu evde; annem, babam ve anneannem ile birlikte 1946 sonbaharından 1975 Mayıs sonuna kadar yaşadık.

Bu evlerin yapılmasında kullanılan malzemeleri, 1939 Erzincan Depremi'nde yıkılan evler yenilenirken kullanılsın diye İskandinav ülkelerinin gönderdiği deprem yardımı diye biliyorum. Bu sebeple evlerin kapı ve pencerelerinde kullanılan ahşaplar çok özel bir çamdı; hala bir kısmı duruyor. Kapı kasaları, Alman stili geniş kasalıydı. Evlerde; klozet, küvet, duş başlığı, havagazı ile çalışan otomat (şofben) vardı. Bu nesnelere o dönemde Ankara'da başka evlerde olmadığını çok sonra farkettim. Ankara'daki evlerde büyük ihtimalle pompalı gaz ocağı kullanılıyordu



2

ve termosifon sobada odun yakılıyordu. Maltepe'de havagazı fabrikası olduğu için Namık Kemal Mahallesi ve Kızılay'da birkaç yerde havagazı kullanılabilirdi⁴.

Evimizde salon gibi kullanılan, biri büyük diğeri küçük karşılıklı iki oda vardı; ikisinin de katlanır kapıları her zaman açıktı. Günlük hayatın daha çok geçtiği büyük odada; divan, büfe, yemek masası, kitaplık ve çiçeklik vardı. Daha çok gece misafirlerinin ağırlandığı küçük odada ise; kanepeler, koltuk, kitaplık ve piyanom vardı. Mutfakta eviyenin bulunduğu tezgah üzerinde farklı genişliklerde raflar bulunuyordu. Ayrıca iki tane yerden tavana dolap vardı; biri telli dolap, diğeri kapaklı erzak dolabı. Türkiye'de yerli üretim buzdolabı 1960'larda üretildiğinden o dönemde evlerde buzdolabı yoktu. Bu tarihten önce sadece çok az ailede buzdolabı vardı; onlar 1955 yılı civarında, Türkiye'nin NATO'ya üyeliği sonrası Ankara'ya gelen Amerikalı askerlerden alınanlardı. Evimizde yerler mermer kırıklı döşeme mozaik, tavanlar ve duvarlar kireç badanaydı. Kuzeye bakan pencereler çiftti; içteki ve dıştaki pencerelerin arasında kalan duvar ahşap kaplıydı. Bizim evde yatak odasına denk gelen bu pencerelerin arasına gazete serilip narenciye ve elma saklanırdı. Evlerde telefon yoktu; sadece önemli görevi olanların tahsisli telefonu vardı. Tahsisli telefon herkes tarafından

acil işlerde kullanılırdı, zaten telefonda sohbet edilmezdi, sadece haber verilirdi. O dönemde televizyon yoktu, radyoda yayın gece 12'de biter; gece 1'de Anadolu Ajansı gazeteler için haber yazdırmaya başlardı.

Bodrum katta çamaşırhane, çamaşırhanede yalıklar ve sıcak su vardı ama kimse çamaşırını orada yıkamazdı. Apartmanların arasında geniş boşluklar, bu boşluklarda çamaşır kurutmak için düzenekler vardı; burası çamaşırhaneye de bağlantılıydı. Yoldan geçenler ağaçtan, çiçekten dolayı çamaşırını göremezdi. Yukarı kısımdaki 3-4 katlı apartmanların arasında kalan boşluklar çamaşır asmak için uygun değildi. Bunun için o binaların ortasında kalan boşlukta, yaya yolu ile ulaşılabilir üç taraflı kafesli, güller ile çevrili, içi boş bir kameriye gibi bölümler vardı; oraya çamaşır asmak isteyen ipi kendisi götürüyordu. Bodrum katta her dairenin fazla eşya koymak için bir odası vardı. Ayrıca alaturka bir tuvalet bulunuyordu; bahçede oynayan çocuklar eve çıkmak yerine burayı kullanırdı. Bodrum katta çamaşırhaneden içeri geçince kalorifer dairesine kadar giden bir kanal vardı; kanal boyunca yürüyüp arıza olan, akan yer bulunabilirdi. Evler kömürle çalışan merkezi sistemle ısındığı halde en sondaki apartmanlar bile iyi ısırdı. Odalarda gri renk boyalı döküm radyatörler vardı. Çatı marsilya kiremiti ile kaplanmıştı;

üst katların tavanının aktığı hiç hatırlamıyorum. Ahşap pencerelerin arasından da hiç soğuk hava girmezdi.

Sokak lambaları kısmen iyi kötü aydınlattı ama ağaçların yapraklarından dolayı yaz akşamları sokak alacakaranlık olurdu. Çocuklar gece yarısına kadar sokaklarda oynardı. Ben orada oturduğumuz yaklaşık otuz yıl boyunca güvenlikle ilgili hiç bir sorun yaşamadım. Sokaklar asfalttı, kaldırımlar 20x30 cm gibi bir ölçüde beton bloklarla, tuğla döşer gibi döşenmişti. Tretuarın kenarındaki bordürler, pembe renkli sağlam Ankara andezit taşıydı. Lojmanların bahçelerinde ve sokak arasındaki bahçelerde kiraz, ayva, kayısı gibi meyve ağaçları, ayrıca güller, frenk üzümüleri, hatmi çiçekleri, kurtbağı ve adını bilmediğim çeşitli çiçekler, büyük istinat duvarının dibinde konfeti gibi yaprakları olan bitkiler vardı. Caddelerde büyük ağaçlar; hatırladığım kadarıyla 1. Cadde'de at kestanesi, 2. Cadde'de çınar, 3. Cadde'de meşe, Kumrular Caddesi boyunca da çınar ağaçları vardı. Yaşadığım süre boyunca sokakların asfaltı, bordürü değişmedi, ağaçları kesmeye kalkışan olmadı.

3. Cadde'nin girişindeki karşılıklı iki apartmanın altında bakkal, manav, kasap ve eczane vardı. Alışveriş, fileye ya da bez torbaya koyulurdu; taşıyamayan olursa



3

manavın, bakkalın çırağı yardım ederdi. Ulus'ta memur kooperatifi vardı, aylık alışveriş oradan yapılır, bakkaldan acil ihtiyaçlar alınır. Okul öncesi yıllarımda mahallede ekmek fırını açılmamıştı, mahalleye at arabası ile ekmek gelirdi. Önde bir at, arkada sağlam olsun diye ahşap kare çitalarla desteklenmiş vagon gibi küçük bir alanın içinde raflar vardı; herkes dairelerinden iner ve ekmeğini oradan alırdı. Daha sonra Kumrular Caddesi'nde ekmek fırını açıldı. Evlere gelen sütçü vardı, yoğurt da satardı; omuzla konan terazi kefesini iki tepsi içinde kapalı kaymaklı yoğurt. Herkes kabını alır aşağı inerdi, sütçü kabın darasını alır, yoğurdu keser ve tartardı. Süt güğümler içinde gelirdi. Yine evlere gelen yumurtacı vardı.

Mahallenin kalorifercisi, tamir ile uğraşanları, apartmanı silip süpüren kapıcısı, bahçevanı vardı. Bu görevlilere aidat ödenmezdi, onlar da memurdu. Görevlilerin işyerleri 2. Cadde ile 3. Cadde arasındaki geniş bahçenin içindeki küçük binalardaydı. Görevlilerin işyerinin olduğu bahçenin bir bölümü bir dönem futbol sahası oldu. Burada sokaklar arasında futbol turnuvası yapılırdı; mesela 2. Cadde ile 3. Cadde arasında. Çevreye maçları haber veren kağıt asılırdı, mahalleli gider kenarda ayakta izlerdi. Apartmanlardaki bodrum odalarından bir tanesi kulüp odasına çevrildi ve futbol oynayan çocukların eşyaları oraya konuldu. Futbol sahası olan yere daha sonra okul binası yapıldı. Mahalle içindeki kaymakamlıkta sağlık memurlarımız vardı; biri kızamık olsa oraya haber verilirdi, sağlık memuru evin kapısına o evde bulaşıcı

hastalık olduğunu bildiren sarı bir kağıt yapıştırırdı, daha sonra kontrole gelir ve hasta iyileşince o kağıdı sökerdi.

İlkokula ve ortaokula Namık Kemal'de gittim. Mahalle içindeki bu okulun alt katı Namık Kemal Ortaokulu idi. İlkokul tam gündü ve cumartesi de saat 1'e kadar okul vardı. Öğlen yemeğe eve gidip tekrar okula dönülürdü. Çok sayıda çocuğu olan ve yeterli geliri olmayan ailelerin çocuklarına, okulun bodrum katındaki yemekhanede Kızılay tarafından yemek verilirmiş. Mahalledeki bazı kadınlar hayır yapmak istediğinde (helva kavurmak gibi), okul Kızılay'a bugün tatlı göndermeyin diye haber gönderirmiş. Bunlardan hiç haberimiz olmazdı, böyle şeylerin yapıldığını çok sonradan öğrendim. Namık Kemal Okulu çok iyiydi; başka yerde oturan aileler bile çocuklarını orada okutmak isterlerdi. Diğer bir iyi okul bulvarım diğer tarafındaki, biraz daha eski olan Mimar Kemal Okulu'ydu. Namık Kemal Okulu iyi hocaları geldiği bir yerdirdi. Okulda fizik, kimya, biyoloji laboratuvarı, spor salonu, müsamer salonu, iş atölyeleri vardı. Alt kattaki bu atölyelerde; dikiş, marangozluk vs. öğrenilirdi. Kızıl erkekli aynı işi yapardık; mesela kızlar kıl testere ile abajur yaparken, erkeler söküük dikebilirdi.

Arkadaşlarım, Namık Kemal Mahallesi'nde doğmuş ya da büyümüş yakın yaştaki çocuklardı; aynı zamanda lojmana taşınmış memurların çocuklarıydı. Emekli oluncaya kadar herkes bu mahallede oturduğu için arkadaşlıklar da, ailelerin komşulukları, dostlukları da

uzun sürdü; en az 15 sene biraradaydık. Özellikle ilkokul sınıf arkadaşlarımızla çok yönlü bir bağ oluştu, hala hepsiyle görüşüyoruz. İnsanlar birbirini hiç kaybetmedi, yani sonradan tekrar bağlantı kurup birbirimizin hayatına girmedik. Kardeş gibiyiz, okulda böyle aşılandı; sizin arkadaş olmanız için kız erkek olmanız farketmez, arkadaşlık cinsiyetsiz bir şeydir denildi.

Okul öncesi ilk arkadaşım Sinan Cemgil'dir. Sinan hem yaşıtım hem de kapı komşumuzdu; okula başladığımda mahalleden taşındılar. Yakında oturan Afet İnan'ın oğlu Demir, bizim mahallede oturan Milli Eğitim'de önemli eğitimcilerden Hasan Özbay'ın oğlu Orhan sınıf arkadaşlarımız arasındaydı. Sonraki yıllarda Demir İnan, Namık Kemal Mahallesi'ni korumak için çok yazdı. Bu iki arkadaşım, Demir İnan'ı ve Orhan Özbay'ı çok yakın tarihte kaybettik. Bugüne kadar vefat etmiş diğer arkadaşlarımızla beraber kendilerini saygıyla, sevgiyle anıyorum. Cüneyt Gökçer ve kızı Deniz Gökçer 2. Cadde'de otururlardı. Bizim sokakta tiyatro sanatçısı Alpagut ailesi otururdu.

Çok güzel bir komşuluk ilişkisi vardı. Mahallede biri küsse gider barıştırılırdı, ani masrafı çıkanın masrafını konu komşu hallederdi. Mesela bir komşumuzun kızı, başka bir komşumuzun oğlu ile nişanlanacağımda, pastaları börekleri mahallelinin yaptığı, nişan yapılacak bahçeye yiyeceklerin yürüyerek taşındığını hatırlıyorum. Özellikle bizim apartman diğer apartmanlara göre daha sosyaldi. Kadınlar kalorifer borularına vurarak anlaşılırdı; Mors alfabesi gibi. Sabahları, ayıklanacak sebze tepsinin içine konulur, birinin evine gidilir, mutfak masasının başında sebze ayıklanır, kahve içilir, fal bakılır, sonra herkes yemeğini yapmaya evine giderdi. Okuldan ya da işten öğlen yemeği için eve gelenler taze yemeğini yerd. Öğleden sonra ise kadınlar komşu apartmanlara öğleden sonra gezmesine giderlerdi. İkrâm basitti; çay demlenir, evin önünden geçen simitçi den simit almır, simitin yanına peynir yoksa zeytin ya da domates konulurdu. Kadınlar bu gezmelerde sohbet ederler, bazen tombala oynarlar, okuldan çıkış saatinde ya da erkekler eve dönerken onlar da eve dönerlerdi. Çalışan kadınlar ise ya iş sonrası akşamüstü bu gezmelere katılmaya çalışırlar ya da hafta sonu gezmelerine katılırlardı.

İklim müsaitse gece yarısına kadar herkes mahallede dışarıda olurdu. 1957'de



4

dünyanın ilk yapay uydusu Sputnik'in uzaya fırlatılmasından sonraki dönemde, akşamları mahallenin sokaklarında oynayan çocuklar, Sputnik'in deniz feneri gibi çakan ve hareket eden ışığını görmek için sabırla bekler, gördüklerinde heyecanla birbirlerine gösterirlerdi. Çiçeklerle çevrili bahçeye kilimler, minderler serilir, semaverde çay ile kek, börek getirilir, anneler babalar oturur, çocuklar tornete, bisiklete, patene binerdi; tornet el yapımıydı. İp atlanırdı; lastik yoktu, kalın ip vardı. Sek sek oynanırdı. Kasaptan alınıp temizlenen aşık kemikleriyle beş taş oynanırdı. Topaç, çember oynanırdı. Herkesin kızığı vardı, sokak yokuş olduğundan karda iyi kayılırdı. İngiliz sicimi denilen sicim alınırdı ve bütün mahalle ile uçurtma uçurulurdu. Uçurtmalar evde yapılırdı. Sonradan Devlet Malzeme Ofisi'nin olduğu yerde o zamanlar hiçbir şey yoktu, uçurtma orada uçurulurdu. Bu yerin arkasındaki boşlukta ise Amerikalılar kriket oynardı.

Mahallede bir kişi dışında kimsenin arabası yoktu; o da bir liraya aldığı piyango biletinden araba sahibi olmuştu. Sonradan bir iki kişinin daha aldığı arabalar neredeyse ortaklaşa kullanıldı; bazı hafta

sonları içine doluşup Çubuk Barajı'ndaki lokantalarda yemek yemeye gidilirdi. 1960'larda mahallede araba sahibi olanlar artmaya başladı. Komşulardan birinin akrabasının kum kamyonu vardı; yazın bir iki kere bu kamyonun içi temizlenir, içine halı kilim serilir ve çoluk çocuk ortalama yirmi kişi Polatlı kenarlarına gidilirdi. Pasta, börek, kuru köfte, patates kızartması yapılırdı, o zaman plastik olmadığı için yemekler tencerelerde götürülürdü. Bir de çay demlemek için pompalı gaz ocağı alınırdı. Gittiğimiz yerde yemekler ortaya konulur, bütün gün orada geçirilirdi; ağaçlara salıncak kurulur, çocuklar top, ip oynardı. Mangal yapma alışkanlığı pek yoktu.

Mahalle içindeki Milli Kütüphane'nin iare servisinden ödünç kitap alınabilirdi. Bu kütüphanenin üst katındaki geniş bölümde oda müziği konserleri, resitaller olurdu; çoğu haftasonlarında herkes şık giyinir, oraya giderdi. Tiyatroya ve sinemaya belli yaştan küçükleri almıyorlardı ama Dikimevi'ndeki konservatuvarın konser salonunda konservatuvar öğrencileri haftasonları halka açık gösteriler yaparlardı. Ailem, okula gitmediğim zamanda bile beni bu konservatuara götürürdü, bale, opera izlerdim; İdil Biret,

3 Namık Kemal Okulu bahçe tarafı (bugünkü adıyla Ankara Çankaya Namık Kemal Ortaokulu), Ağustos 2019 (Fotoğraf: Aslı Paköz).
4 Nihal Çetintürk'ün 1946-1975 yılları arasında yaşadığı, Namık Kemal Mahallesi 3. Cadde'de bulunan 14 numaralı apartman, Ağustos 2019 (Fotoğraf: Aslı Paköz).

Suna Kan gelir resital verirlerdi. İlkokula başladığım zamanlarda ise cumartesi yarım gün okula gittikten sonra ailem benim için yanına ekmek arası bir şeyler alır, beni Ulus Küçük Tiyatro'daki çocuk tiyatrosuna götürürdü. Ankara o günlerde kültürel açıdan çok renkli, hareketliydi. Topluca sinemaya gidilirdi; Ankara Sineması, Ulus Sineması, Büyük Sinema, Gölbaşı Sineması. Büyük Pasaj binası içindeki Büyük Sinema; kristal avizeli, koyu bordo kadife perdeliydi. Perdenin iki kanadında, sağa ve sola bakan, Osmanlı sarayında raks eden bir kadın figürünün stilize edilmiş rengarenk minyatürü vardı. Perde açılınca içinden kareye yakın küçük ekran çıkardı; o zaman sinemaskop yoktu. Her filmde önce kısa bir Walt Disney çizgi filmi olurdu, çocuklar buna bayılırdı. Çizgi filmde önce ise yakın tarihli bir haber gösterilirdi; mesela kraliçenin taç giyme töreni gibi. O zaman televizyon olmadığı için bu haberler ilgiyle izlenirdi. Filmleri hiç kaçırmıyorduk. Gece, 12 yaşından itibaren sinemaya gidilebiliyordu.



5

5 Namık Kemal Mahallesi 3. Cadde'den Yahya Galip Caddesi'ne doğru bakış, Ağustos 2019 (Fotoğraf: Aslı Paköz).

Gündüz apartmanca hatta mahallece gidilirdi sinemaya. Sinemaların önünde bilet almak için kuyruk olurdu; sabah erken saatlerde bazı büyükler bilet almaya gider, ardından diğerleri giderdi. Babalar tek tatil gününü evde geçirirdi. Bizim apartmandaki yaşlı hanımlar yemek hazırlamak için evde kalırdı. Dönüşte birinin evine geçilirdi; herkes her yere sığardı. Sinemada olduğu gibi tiyatrodaki da biletler önceden alınırdu, insanlar tiyatroya da çok giderdi. Tiyatroya giderken daha abiye bir şeyler giyilip gidilirdi, günlük kıyafetle içeri girersen ayıplanırdı.

Kızılay'a çok sık gidilirdi, Milli Müdafaa Caddesi o zaman çıkmaz sokak değildi. Kızılay Binası ve önünde park, parkın bulunduğu parselin diğer tarafında Ankara Vali Konağı vardı. Atatürk Bulvarı'ndaki geniş yaya kaldırımı üzerinde 3-4 katlı binalar vardı; bu binaların alt katı dükkân, üst katı ise evdi. Dükkânlar genelde pastane, şekerçi, fotoğrafçı, kitapçı idi. Çocukluğumda hazır kıyafet satan yer yoktu, o zaman elbiseler dikilirdi; İpekiş, Yüniş gibi kumaş mağazaları ve İnci, Tanca, Apa gibi ayakkabı mağazaları için Ulus'a gidilirdi. Bunlar çok daha sonra Kızılay'da da açılmaya başladı. Yemekten sonra Kızılay'da yürüyüşe çıkılırdı, yol üstündeki evlerde oturanlar da aşağı iner onlar da bulvarda yürürlerdi.

Bugünkü gibi vitrinler yoktu. İnsanlar yolda rastladıklarında birbirine selam verirdi. Sokakta temiz, düzgün giyinmek önemliydi. Sokaklarda bir şeyler yemek hoş karşılanmazdı; önceleri sandviç yoktu ama bir simit ya da poğaçaya yenilecekse ya bir parkta ya da pastanede yenilirdi. Büyük Pasaj yapıldıktan sonra, bu binanın bulunduğu bloğun Atatürk Bulvarı'na bakan köşesinde Kültür Kitapevi açıldı; küçük ama önemli bir yerdi. Yanındaki Piknik de sosyal açıdan önemli bir yerdi. Piknik'te; çay, kahve, bira, atıştırmalık; patates kızartması, sandviç, tost bulunurdu. Roma dondurmasını ilk burası getirmişti. Klas bir yerdi ama çok pahalı değildi. Gençler kadar yaşlıların da gittiği bir yerdi. Sakarya'nın girişinde Goralı Büfe vardı, bu büfenin sosisli sandviçi meşhurdur; sosisi, ilkokulun son yıllarında Et Balık Kurumu yapmaya başlamıştı. Bulvarda ayrıca Özen Pastanesi, Boğaziçi Pastanesi, Restoran Cevat, Ali Uzun, Mediha Turan, Hacı Bekir şekerçileri vardı. Kaldırımlar çok genişti; pastanelerin dışarıda çiçeklerle ayrılmış açık oturma yerleri olurdu, yazın şemsiyelerini açarlardı. Pastanelerde palmye pasta, prenses pasta, piramit pasta, ekler ve baton pasta vardı. Dondurma, greyfurt, çay ya da kahve isteyince yanında bir iki tane palmye pasta ikram olarak gelirdi. Greyfurt yeni çıkmıştı, sadece nadir olan meyve sebzeleri satan manavlarda bulunurdu. Mediha Turan ve Hacı Bekir'de greyfurt; tabağın içinde yarım

kesilmiş olarak, üstünde pudra şekeri, orta yerinde glase kiraz ile servis edilir ve tatlı kaşığı ile yenirdi. ■ Aslı Paköz, Dr. Öğretim Üyesi; İstanbul Şehir Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi.

Notlar:

1 Çetintürk, sözkonusu mahallede yaşadığı dönemde, bu yer için sadece Namık Kemal isminin kullanıldığını, Saraçoğlu isminin ise nadiren kullanıldığını belirttiği için çalışmada Namık Kemal Mahallesi isminin kullanılması tercih edilmiştir. Mahallenin resmi ismi de Namık Kemal'dir.

2 Nihal Çetintürk, 1944 yılında Ankara'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Namık Kemal Okulu'nda, lise öğrenimini Ankara Kız Lisesi'nde tamamladı. 1967 yılında Yükseliş Mimarlık ve Mühendislik Yüksekokulu'nun ilk öğrencilerinden biri olarak mimarlık eğitimine başladı. 1971 yılında mezun olduktan sonra ADMMA Mimarlık Bölümü'nde asistan olarak çalışmaya başladı. 1974 yılında ODTÜ'de restorasyon alanında yüksek lisans eğitimini, 1987 yılında Ankara Üniversitesi'nde mimarlık tarihi alanında doktora eğitimini tamamladı. Gazi Üniversitesi'nde önce öğretim görevlisi sonra yardımcı doçent olarak çalışan Çetintürk, 2011'de emekli oldu ve 2015'e kadar aynı üniversitede çalışmaya devam etti.

3 Nihal Çetintürk'ün babası Selahattin Çetintürk, 1944 yılında Ankara Dil Tarih Fakültesi'nde tarih doktoru ve Fuat Köprülü'nün asistanı olarak çalışırken 4. kez askere alınmış. 22 aylık askerlik dönüşü, üniversitede kadro olmadığı için Genel Kütüphane'ye atanmış ve Selahattin Çetintürk'e bir süre sonra Namık Kemal Mahallesi'ndeki memur lojmanı tahsis edilmiş.

4 1928-29 yıllarında yapılan Maltepe Havagazı Fabrikası ve Elektrik Santrali, Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 2006 yılında kısmen ve 2017 yılında tamamen yıkıldı. Bu konuda Mimarlar Odası'nın açtığı dava 2019'da sonuçlandı ve mahkeme, yıkılan Maltepe Havagazı Fabrikası ve Elektrik Santrali'nin korunmasına ve yıkılmamasına karar verdi.